

Honingzoet maar krachteloos

Een wereldwijde trend om af en toe eens in het oog te houden is de dialoog tussen de religies. In het spoor van de Verenigde Naties is er in de VS een forum voor de Verenigde Religies gesticht, dat in alle werelddelen afdelingen begonnen is, als laatste nu ook in Europa.

“Wij zijn een organisatie van bruggenbouwers, geen nieuwe religie. Wij respecteren de gewijde wijsheid van alle religies, spirituele uitdrukkingsvormen en inheemse tradities. Wij nodigen onze leden uit om de wortels van hun eigen traditie uit te diepen.” Aldus las Lord Inglewood, Brits europarlementslid, voor uit het manifest van het

United Religions Initiative

(initiatief der verenigde religies, URI) tijdens de door hemzelf voorgezeten lanceringszitting van de Europese afdeling. Dit nieuwe interreligieuze vredesforum is in 2000 in Pittsburgh boven de doopvont gehouden, op initiatief van William Swing, de episcopale bisschop van Californië. Hij wilde daarmee ingaan op een probleem dat wereldleiders en diplomaten hadden vastgesteld tijdens de viering van 50 jaar Verenigde Naties in 1995 te San Francisco: vele conflicten hebben een religieus aspect, en de diplomatie is slecht toegerust om met die specifieke dimensie om te gaan. Europa is de laatste van zeven regio's waar, na de start in Noord-Amerika, een URI-tak opgericht is.

Op de lanceringszitting beluisterden we boodschappen van voorgangers uit jodendom, hindoeïsme, katholicisme, protestantisme (in begrepen de feministische theologie), islam en

humanisme. Geen van hen had een officieel mandaat vanwege hun religieuze gemeenschap: zij vertegenwoordigen een stroming met een reële maar vooralsnog minoritaire aanhang. Eerwaarde Malcolm Stonestreet vertelde heel typerend hoe hij de Dalai Lama ontmoette en hem naar de essentie van het boeddhisme vroeg. De Dalai Lama gaf hem een paternoster ten geschenke, en zei: “Wees jij een goede christen en ik een goede boeddhist.” Zo, dat is de spirit.

Geen mengreligie

Maar zou de paus tegenover een bezoeker uit Tibet hetzelfde gebaar kunnen stellen? Zou een missionaris een kandidaat-bekeerling kunnen afwimpelen: “Blijf jij maar boeddhist”? Voor sommige religies is religieuze identiteit, het lidmaatschap van de juiste kerk, van levensbelang: je eeuwige zaligheid hangt ervan af. Voor andere religies geldt dat niet of minder, zodat zij zich van nature beter bij een grensvervagend interreligieus initiatief kunnen aansluiten. Het idee van religieuze “eenheid in verscheidenheid” heeft een duidelijke verwantschap met de Oosterse religies en met etnische religies als het jodendom, maar ligt veel moeilijker bij religies die de hele mensheid voor zich willen winnen. “Eenheid in verscheidenheid” is niet neutraal want problematisch voor de missionaire godsdiensten.

Antwerps diocesaan priester Patrick Hanjoul, tevens de opvolger van Phil Bosmans aan het hoofd van de Bond Zonder Naam, is erg optimistisch over het initiatief: “Wij zijn een basisnetwerk. Wij hebben niet de macht en de middelen. Sponsors vinden heeft enige moeite gekost, maar inmiddels hebben we respons gekregen van onder meer de Heinrich Böll Stiftung, van een rijke Indiër hier in Antwerpen, en nu van de Europese Unie. De zonzijde is dat het een

organisch weefsel is, dat snel groeit. Er is veel enthousiasme voor dit initiatief, ook bij katholieken.”

Maar de kerkelijke hiërarchie houdt toch vast aan de alleenzalmakendheid van haar eigen traditie? Hanjoul maakt zich over de spanning tussen kerkelijk dogma en interreligieuze dialoog weinig zorgen: “Het is volstrekt niet de bedoeling om uit de veelheid één godsdienst te smeden. Het URI is geen nieuwe mengreligie. Maar de mystiek van de vriendschap kan de scheidingslijnen overbruggen. Als je de mens ontmoet in de ander, dan zijn de verschillen die nog resten alleen een verrijking.”

Zal zoveel goede wil opgewassen zijn tegen hardnekkige etno-religieuze conflicten? Een eerste en meteen heel zware test staat op het programma voor eind april 2002. Dan wil een URI-conferentie in Berlijn een oplossing zoeken voor de problematiek van het Midden-Oosten. Een Nobelprijs als het lukt, anders de bevestiging van ons aller gezonde pessimisme.

(*Punt*, lente 2002)